

Mööda jõgede soisi oru veeri levivad siin-seal ka üksikud tõstanduskülad (26. joon.). Alevid ja alevikud moodustavad harilikult sumbküla, harvemini tänavküla vormi.

Liikimisteed. Veeteede suhtes on Tartumaa võrdlemisi soodsamais tingimuses kui naaber-maakonnad. Maakonna keskelt läbi-

16. joon. Toovere ja Kodarikülad T-Maarja kihelk. Mõõt — 420 m : it sm : is.

100 km²:i pindalale vastab 2.5 km raudteed, Tartumaal aga 2.0 km (Saksamaal 9.6 km). Ligi pool (40%) maakonna pindalast, ja nimelt idapoolne osa (Avinurme, Torma, Kodavere, Võnnu, osa Tartu-Maarjat) ning väike nurk Virtsjärve ja Emajõe vahel, on raudteest enam kui 20 km eemal, mis liikimist tunduvalt takistab, eriti veel seepärast, et külavahe-teed tavaliselt prügitatud ja sügiseti ning kevaditi halvad, paiguti vaevalt läbipääsetavad on. Tartumaa majandusliseks arenemiseks oleks teede korraldamine ja eriti raudteestiku tihendamine Tartu-Petseri ja Jõgeva-Mustvee raudteede ehitamisega kõige pealmine ja hädapäraline asi.

Maanteist on Tartumaal ainult 13 km kiviteed ning 36.5 km prügitatud, muu osa on kruusatud. Maanteede keskuseks on Tartu linn, kuhu koonduvad suuremad teed (Tartu-Narva, haru Rakveresse, Tartu-Tallinna, Tartu-Viljandi Jõesuu kaudu, Tartu-Võru, haru Räpinasse, Tartu-Valga, haru Pikasilla kaudu Viljandisse).

Maanteede korraldus jätab mõndagi soovida. Maakonnaavalitsus on seepärast täie hoolega teedevõrgu korraldamisele asunud. Kavatsetas korralduses, mis ellu-

lõikuv Emajõe veete (117 km), mis Ahja jõge mööda haru annab lõuna poole (24 km), seob Peipsi ja Virtsjärve veeteid. Kogusummas oleks Tartumaal 260 km veeteed, mis 3.7 km 100 km² pindalale annab. Selle veete kasutamine pole kaugeltki täies ulatuses läbi viidud, eriti Virtsjärvel. Pealegi vajab Emajõe veete madalikkude ja karestikkude kõrvaldamist. Samuti on tarviline peatusepaikade soetamine. Praegu peavad ühendust aktsiaseltsi „Kütteevo“ laevad Oiu, Jõesuu, Mustvee, Liivanina, Vasknarva, Varnja, Lääniste (Kadaja sild), Võõbsu, Anohova ja Suislepaga, peatudes ka vahepealseis kohis. Viimasel ajal (1923. a.) on ühendus laienenud ka Pedja ja Paala jõe, kuni Laashooneni.

Rohkem maakonna lääneosast läheb läbi raudtee, mis Tartus haruneb sadamasse ja Jõgevalt Puurmanni. Raudteede suhtes asub Tartumaa üldiselt halvemais tingimuses kui terve Eestimaa, kus iga

17. joon. Ridaküla Puhja kihelk.